

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

за лекара среза сврљишког, округа нишког, д-р. Максима Селаковића, лекара среза заглавског и тимочког, округа тимочког, по молби;

за лекара среза заглавског и тимочког, округа тимочког, д-р. Илију Мирчића, лекара среза сврљишког, округа нишког, по молби;

за лекара среза пожаревачког, истог округа, д-р. Јована Алексића, лекара среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе;

за лекара среза јасеничког, округа смедеревског, д-р. Драгутина Вељковића, лекара среза нишавског и лужничког, округа пиротског, по молби;

за лекара среза нишавског и лужничког са седиштем у Пироту, д-р. Илију Јовановића, лекара среза левачког, округа моравског, по потреби службе; и

за лекара среза левачког, округа моравског, д-р. Владимира Поповића, лекара среза студеничког, округа чачанског, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. новембра 1903. године, у Београду.

БЕРЛИНСКИ СВЕТ ПРЕСТУПНИКА

(Свршетак)

Берлински злонамерник показује оне карактеристичке црте, као и њихова иностранна сабраћа. Он је предан својим друговима, сматра издају за највећи преступ, брзо лаже, и користи се великим престижем у провинцији. Берлински је варалица врло лукав и препреден. Има људи, чији је занат у томе, да дају повољне исказе о лицима, која никад нису ни видела. За време испитивања у суду, договори између оптуженог и сведока бивају под носом страже, и злонамерник даје знаке, које сведоци разумеју.

Расматрајући разне категорије преступа налазимо, да убиства релативно нису многобројна; кад се узме у обзир број становништва, и цифре које се у том односу добијају у другим већим градовима, много

су веће. Са гледишта безбедности Берлин заузима десето место у Немачкој, четврто по броју озбиљних рана и повреда, осмо односно лоповства. У Лондону 1888 год. било је у 28 убиства, 192 покушаја убиства. У Берлину за период од десет година бивало је само по два убиства на годину. Од 22 убице, за период 1881—1890, 6 су били кажњени, 11 осуђени на радове на галијама, само су четири остали непознати. Број преступника, који су остали некажњени у Лондону, много је већи. Полиција често добија извештаје о преступима, поглавито о тровањима, али кад се испитају, врло често извештаји се показују као лажни.

Опажено је, да при убиствима, кад нема никаквих знакова за трагање, откривање криваца често бива ствар случаја или необавности преступника, — неопрезности, која је тим непојмљивија, што је преступ замишљен и извршен врло вешто. Тако убица Конрад, који је заклао жену и децу 1882 године, написао је младој девојци, којом се мислио ожени, да је његова жена ненадно умрла. Међутим, по поштанској марци могло се одредити, да је писмо било бачено у поштанско сандуче у оно време, кад мртво тело још није било нађено. Тако Хунцел 1887 године убио је у контоару трговца Крајса и рано у јутру, кад убиство још није било ни откривено, он је питао једну продавачицу новина, шта се говори о том преступу.

Треба напоменути, да у Берлину скоро сви преступи имају за смер корист: тако звани криминални романи, којима је основ љубав, и који су тако чести у Паризу, ретко се одигравају у Берлину.

Два процеса 1882 и 1891 године, произвела су нарочито много узбуђења због тога, што су открили организацију и радње преступног света, који се крио у мраку. Пре тридесет и пет година, убиство једно које је остало значајно у летописима преступа, изазвало је силно узбуђење. Личност врло познату у Берлину, професора Грежи-ја, који је имао везе са једном јавном женском, по имену Фишер, заклали су она и њен сутенер, бравар Гроге. Труп, исечен у комаде, био је бачен у реку. Кривци, пошто су били откривени, били су кажњени. То се је десило још онда, кад Берлин односно није био велики град, и кад је задатак полиције био лакши.

Процес Дикхофа 1882 год. лигао је још већу хуку, и то не без узрока. Јунак је ту био један од најстрашнијих преступника, какви су икад седели на оптуженичкој клупи. Ако је и измакао од смртне казне,

то је зато, што његово суделовање у убиству две жене: — једне 1876 год., друге 1882 год. — није било потпуно доказано, али начин живота, који је проводио Дикхоф у току многих година, и који је био откривен на суду, дао је судијама довољно моралних доказа, да га пошљу на вечиту робију на галијама.

Дикхоф, који је био ожењен једном праљом, живео је у једном малом селу у околини Берлина, и привидно се занимао професијом комисионара; при чему се он примао да однесе писмо, а тако исто бивао је посредник у продаји и куповини имања у вредности неколико хиљада марака. Тако је он зарађивао довољно новаца као меклер, а после кад је то напустио, он се прихватио да уштеђевине старица улаже у корисна предузећа, а после је њих убијао. У ствари Дикхоф је проводио двојак живот. Заједно с професијом комисионара, он је био поглавица читаве чете варалица и наводник на читав низ преступа против својине; и кад су његови помоћници били откривени и осуђени, они га опет нису издали. Његова специјалност била је у томе да испита место и околину, а за то му је занат комисионарски давао приступа у приватне станове и друштвене контоаре. Редовни помагачи Дикхофови употребљавали су све могуће начине, да му створе алиби; за оних десет дана, колико је трајао процес, у броју сведока пред судом налазили су се необични типови, скупљени ту заједно, без одређеног начина живота и без занимања, о којима нису знали ни да постоје људи, који су поверовали Дикхофовој поруке, а још су мање слутили о њиховим односима са Дикхофом.

Утисак који је произвело откривање на том процесу био је тако силан, да су министри правде и унутрашњих послова саввали комисију, којој је поверено било да проучи средства, да се оснажи отпор од стране друштвене власти радњама злонамерника. Друга ствар, која је утицала на немачко законодавство, занимала је Берлин читавих осам дана, у Октобру месецу 1891 године. То је процес Хајнце-ов. Берлин ноћу чувају стражари, који играју улогу и покућара и позорника. Снабдевени кључевима од свих улазних врата у квартирима кварта, који они чувају, они за ништавну награду отварају врата улазна онеме, који је заборавио свој кључ. То им је главни посао у центру града, где су улице безбедне; али друкчија је ствар у квартовима на искрајцима, где се збија становништво предграђа. Тамо они често долазе у сукоб са сутенерима, од којих кипте та места.

Једне септембарске ноћи 1888 године на једног таквог стражара нападне једна дружина злочамерника, којима он није дао да опљачкају једну цркву, и буде убиен. После некога времена, нека јавна женска, по имену Хајнце, предложи своје услуге полицији као достављачица; она достави довољно тачне податке о преступу, шта више познала је у збирци фотографија, која се чувала у полицији, слику на коју је показала као на главног виновника убиства, по томе се успело да се докаже своје алиби, и полиција посумња на мужа Хајнцеове и на њу. Та жена била је петнајест година старија од свога мужа и удала се за сутенера једино ради тога, да би се сакрила од контроле полиције, која чува морал. Цео низ околности привукао је општу пажњу на тај процес. Адвокати, који су се примили да бране окривљене, одликовали су се обично агресивним понашањем према председнику кривичног суда; они су тражили за себе закуску и шампањ, саветовали мужу и жени Хајнце да не одговарају на питања, која би их могла компромитовати, и тражили су накнадна ислеђивања. После неколико седница процес је био прекинут и одложен до друге сесије.

ТРГОВИНА С ДЕЦОМ У ИТАЛИЈИ

Питањем о емиграцији живо се интересују данас у Италији. О том се питању штампају многе књиге, у којима се оцењују и решавају разни задатци, који се односе на емиграцију. У оној рубрици новина, где се доносе најновији догађаји, томе се питању даје тако исто знатно место. Ту се стално доносе извештаји о убиствима емиграната, о насиљима којима се они излажу, о њиховој невољи, о немању рада, о недостатку средстава да се врате у завичај итд. Дижу се гласови да је преко потребно да се забрани емиграција радника. Осуђује се слабост владе, која својим немаром одузима Италији толике здраве и младе снаге, које место тога да доносе корист својој домовини, принуђене су да живе разбацане у далеким земљама, усред туђег народа.

Истина у непрокрченим и необрађеним областима „Латинске Америка“, где су емигранти основали италијанску колонију, ствар емиграција без сумње ће имати своју лезу будућност. Емигранти се ту занимају обрађивањем земље и добивају са својих плантација довољно знатан приход. Сви италијански колонисти састављају ту као једну велику италијанску породицу, која се неочекивано нашла, у другој, тако огромној Италији. То је једна патријархална породица, која се често сећа своје далеке домовине и земљака. Насељеници те колоније често су бегали из Италије због тога, да би спасли своје последње покућанство од продаје за порезу и одричући се свих удобности, пресељавали су се силом ствари у непознату им „Нову Италију.“ После неколико година, неки се колонисти враћају натраг у Италију, са малим уштеђевинама које су стекли преко мора, и по ново се прихватају рада у завичају.

Ала то не видимо међу појединим насељеницима у Америци и у другим земљама. У Уједињеним Државама италијански емигранти врше најниже послове; у Бечу они живе понижени услед тога, што су веома необразовани; у Будимпешти они чине центар у круговима социјалиста. У индустријским областима Немачке многи родитељи — емигранти напуштају своју децу без икаквог издржања, и занимају се тамо пословима рђаво плаћеним. У јужну Француску довозе малолетнике, који раде тамо у стакленим фабрикама, где умиру од напорног рада, туберкулозе итд.

Ради борбе са разаравајућим утицајем емиграције, у Италији је недавно образовано нарочито друштво „Друштво за указивање помоћи емигрантима.“ За оснивање своје оно је обвезано иницијативи Бонамели-ја, који је уложио много труда и енергије у своје дело.

Дело Бонамели-јево донело је нарочито користи у ствари борбе противу „трговине с децом“, која, као што је познато цвета у Италији. Од самог свог оснивања друштво које је основао Бонамели, намеравало је да из ближе испита узроке тога призора у Италији, али ту су наишли на многе тешкоће, пошто су били непознати факти те трговине; многа су лица имала интереса да сакрију стварно стање ствари; а оно што је било познато дознавало се помоћу извештаја, који су били недовољни и нетачни. Друштво да би указало помоћ емигрантима, увидело је, да је врло потребно организовати испитивање зла помоћу извесних личности, које би на лицу места виделе где се врши таква трговина. А пре него што се приступило лечењу зла, било је врло потребно да се пошто по то сазна сва истина о томе.

Извештај Кафијера, једнога од чланова поменутог друштва, представља значајан докуменат по истиности факата изложених у њему, и по тачности суђења изведених из њих. Он је вршио своја испитивања на местима с ретким самоодрицањем и издржљивошћу, и са великом снагом посматрања разјаснио узроке тога зла и његове последице; мушки је он раскрио те срамне поступке, и одлучно изјавио како треба излечити зло. Тих је средстава много и она нису довољна. Откривањем таквих факата немогуће је, без сумње, одвратити становништво од емиграције, пошто се оно исељава под упливом економских беда, што се нарочито јавља у јужној Италији; него треба објаснити народу каквој се срамоти излаже он тим што продаје синове своје туђинцима, који их нагоне да раде у стакленим фабрикама, где постају подивљали идиоти. Треба наговарати раднике да се они, у случају преке потребе да остављају домовину, пресељавају у земљорадничке, здраве центре Јужне Америке, као и њихова браћа из Абриције и Лацијума. Срамна трговина људима, крвљу и сузама деце, треба да престане и доиста ће и престати при једнодушној тежњи томе целог становништва Италије.

Пијемонтско одељење друштва за указивање помоћи емигрантима, тако је исто нашло за потребно да на свој рачун изведе испитивање по томе предмету у околним областима и око Изерна. Из тога испи-

тивања видело се између осталог, да није довољно наговарати родитеље да они не допуштају својој деци да остављају отаџбину, пошто је корен злу у томе што има тако сурових породица, које ће прибећи хиљадама срестава само да би годишње добивали по неколико јадних лира.

Кафијеро у свом извештају говори, да се из Италије исељују здрави, снажни, добри становници, може бити најбољи Италијанци; они су живели у свом завичају беспрекорно; у тренутку кад полазе из свог села, они изгледају суморни и тужни; види се да ти људи воле своју домовину, и по невољи са болом је напуштају. Пошто емигранти шиљу један део своје зараде фамилијама својим, то оне и држе да на страни има доста да се заради.

Срамни трговци, који се занимају трговином с децом, за кратко време стекну лепа имања. Они заводе својим примамљивим обећањима и родитеље и децу; и деца гледају пошто било да оставе домовину. За најам деце ти трговци плаћају родитељима њиховим по 50 лира за свако пола године; остала средства за издржавање деце од стране оних, који узимају под најам подмирују они само тим, што дају деци заједничке постеле за спавање, парче хлеба у јутру и мало чорбе у вече. А сами трговци добијају по 30—40 солди на дан за сваког малишана.

У новинарским извештајима има много материјала, који сведочи о горкој судби продане деце. На пример један трговац, који је имао много купљених малишана, толико је био грамзив и суров, да је спавао на врећама с хлебом, којим је хранио своје мале робове. Један од малишана кад се вратио у завичај, пише „О тој су ствари слушале наше газде, Воца и Карлезино, поштар и француски жандарми, који су посећивали нашу фабрику.“ Малишан Паоло Проја причао је судији „Мене су нагонили да радим 12 сати узастопце пред пећи; ја нисам имао друге кошуље да се пресвучем, и да скинем ову у којој сам се страшно знојио; осим тога ја сам осећао бол у кичми. Један пут сам пао у несвест; кад сам дошао себи, мене су принудили да по ново почнем радити; ја сам поново пао у несвест и онда су ме однели у болницу.“ После пет месеци за тог малишана изјаве да је неизлечиво болестан; међутим, отац његов добијао је од газде једнако добре извештаје о њему. С другим малишаном поступало се тако сурово, да је он полудео. Ти су малишани писали многа писма родитељима у којима су их тешили да им је добро; а да пишу таква писма натеривали су их газде њихове, да би обмапули родитеље.

Многе ствари о поступању тих трговаца с децом, откривене су између осталог и при хапшењу трговца Донато Воца. Он је био осуђен на шест месеци тамничког затвора и на глобу од 600 лира, коју он није платио. У току шест месеци, док је био у затвору Воца је смислио нов план; када је издржао казну он је отишао у Француску.

Од малишана, који иду на страну, само они, који су врло доброга телеснога здравља, остају здрави; остали се враћају бледи,

болешљиви, туберкулозни. Народ који их прима такве, не појима какву огромну штету наноси он самом себи; многи вративши се кући, легну у постељу, да се с ње више не dignу.

У неким местима становници су блажији; увидевши да су се два - три детета вратила у таквом стању, они већ никога више не пуштају на страну. У осталом неки родитељи држе да чине добро што шиљу своју децу на страну и да их држава неправедно кажњава за то. Један радник, осуђен за то, што је продао свога сина, пошто је издржавао казну, отишао је са своја три сина у Француску где је добио право грађанства.

Често малишани не умеју да пишу; а ако умеју, то трговци марљиво прегледају кореспонденцију синова и родитеља.

Кад се когод стара да родитеље увери да не треба да дају децу трговцима, они са свим свесно одговарају „па шта је с тим, моји ће синови проживети само тридесет година а не шездесет, али за то неће гладовати. У Белмонте-кастело један отац послао је три своја сина у фабрике стакла и за 300 лира, које је добио за њихов рад, он подигне себи кућу. Кад су се деца вратила болесна, он је узвикнуо: „Ако ништа више, сад бар имају своју кућу“.

У данашње време то је зло у неколико ослабило. Полиција не даје више пасоше ни местне, ни за иностранство малолетницима, ако опази да хоће да их шаљу у иностране или местне фабрике стакла. Али несретна деца, која су продана трговцу, још нису довољно обезбеђена том мером; трговци употребљавају разна лукавства да би избегли одговорност. По закону само дечади од 14 година могу ићи у иностранство да зарађују. Али трговац долази у општину и подноси име којег било сељака, чијем је сину прошло 14 година, и тражи да му се изда пасош, на име тога 14-то годишњег малишана; добивши пасош, трговац већ без икакве препреке користи се тим пасошем да изведе свог малолетног радника.

ПОСТУПАЊЕ С МЛАДИМ ЗЛОЧИНЦИМА И НАПУШТЕНОМ ДЕЦОМ

(НАСТАВАК)

Надам се, да ми се неће пребацити, што ја стање ове ствари у тако истој боји посматрам; ја познајем врло добро тешкоће које се појављују и не могу а да на исте не мислим, али ја не видим несавладљиве препреке за допуштење, да се државна контрола уведе и у овим случајевима, где је васпитање извесног детета поверено његовој сопственој или каквој странијој фамилији. Са државним надзорним однеговањем у сопственој или странијој фамилији, стоји и слаже се суштствени део наших предлога, као и померање границе кривичне казниности код младих и допуштење државног однеговања (васпитања) и то не само у случајевима, где је домаћа запуштеност потпуно доказана! Васпитање у заводима није угодно

у свима случајевима, за које ми државно васпитање захтевамо. Ако би имали само васпитање по заводима или не би имали ништа, тада не би смели границу казниности код младих помаћи, јер би тада био врло велики број злочинаца, за које заводско васпитање не би угодно било, а противу којих бих се морало у сваком случају ма шта употребити. У томе случају морали би и на даље остати при казни, као што је то случај и до сада био.

Једном особитом мишљењу мора се на сусрет изаћи а противу кога се је устало, а то је, да постојећи приватни заводи за васпитање, у којима се принудно државно васпитање може изводити, да и они требају државној контроли да подлегну. У једном другом се мишљењу износи, да би се овим предлогом врло велика штета и постојећим приватним заводима и државним интересима причинила и да би се оваки заводи радије принудног васпитања одрекли, него што би се хтели државној контроли подврћи. Међу тим, као што је познато, држава се још за дуго не може приватних завода за васпитање одрећи, јер држава за сада ни ближе не распознаје са довољним бројем својих завода. Горе је већ речено, да ако свестина однеговања у основи хоће да се регулише, онда држава мора да води извесну контролу и над приватним заводима за васпитања, а којима би иначе имала неоднеговану децу да повери. Исти заводи путем законских наређења морали би се подврћи једној оваквој контроли. Но у овоме се је потпуно једногласност од стране чланова комисије постигла. Када се има само пред очима, да се државним контролним васпитањем хоће, да се злочиначка и запуштена деца спасу за човечанско друштво, да се од њих створе добри чланови наше друштвене заједнице и да томе циљу понајвише служе приватни заводи за васпитање (изуев оних који су чисто спекулативне природе) као нпр. спасавајуће куће, онда се тек може појмити, како је државна контрола над истима нужна. Државно однеговање мора суделујућем кругу при овим приватним заводима да покаже пут у извођењу овога доста тешког задатка а у извесним приликама, да им у овоме и држава прискочи у помоћ. Овим би се начином најлакше могло оваквим заводима доказати, да се веома лако могу подврћи државној контроли, без да што у својим принципима и својој суштини претрпе.

Када се наводи, да се држава не може приватних завода лишити, она је дакле упућена на исте и да би целокупно државно однеговање било без успеха, ако би се ови заводи морали подврћи државној контроли, јер би исти заводи одрекли, држави у овоме принудном васпитању услуге само да се једне такве контроле државне курталишу. Оваким посматрањем стања ствари, једнострано се цени. Онако исто, као што се држава контроле у погледу ових приватних завода не може лишити, тако исто има веома много оваквих завода за однеговање запуштене и злочиначке деце, чији опстанак зависи од довођења оваких питомаца од стране надлежних државних органа. Када би држава приватним заводима који неће да се државној контроли

подвргну, одрекла даљу помоћ у томе што им не би упућивала у будуће злочиначку и запуштену децу, то би тада један врло велики број оваквих васпитних завода морао отпасти. Међутим надати се је, да меродавни фактори оваквих приватних завода, не желе овако жалостан свршетак истих, особито када се има још и то у виду, да би увођењем државног принудног васпитања стекли још већи број оваквих питомаца.

Још остаје, да се претресе питање, у којој години треба држава да почне, да се стара о младим кривцима. Постојећи закони у томе су веома различити, као што је то већ раније наведено. Принудном се васпитању приступа понајвише у појединим државама немачким с навршетком шесте године; ако је дакле дете у моменту извршења крив. дела, имало пуних шест година, онда се може од стране државе применити принудно васпитање. Но има држава које приступају овоме принудном васпитању с навршетком седме па и осме године.

Ми нисмо намерно минималну границу старости у погледу овога определили. Никоме се, свакојако, не би допало, да се на пример дете од године или две подвргне принудном васпитању у опште, дете ће се пре седме осме године врло ретко упућивати принудном васпитању а ако се је то по који пут и десило, онда је то био случај, где је држава неопходно морала корачати и где јој је дужност била корачати, да би спасла извесно млађе лице од коначне пропасти. Ја се сећам једног случаја, где је једно дете, у најнезванијим годинама своје старости, девојчица од 5³/₄ година а које беше, необично јако развијено једно за другим, у веома кратком размаку времена, навалило повећи број камења на пруги жељезничкој, „те како би се скрхао долазећи воз,“ и када је за то хтедоше узети на одговор, она се сакри у кућу својих родитеља. У опште бејаше се од свих присутних сажаљевало, што законом није допуштено, подврћи једно овако не-васпитано дете принудном државном васпитању.

Овај пример и слични овом, доводе на то, да се од опредељења минималне границе казниности у погледу допуштења принудног васпитања мора одустати. Мора се нерешено оставити, од које ће се границе старости на једно дете које хрђаво васпитање од стране родитеља има, употребити принудно васпитање. Са врло много страна тврди се, да су ранији утисци од предсудног значаја на будући живот једног детета па због тога не могу никакав основ увидети, због чега се једно дете које је прешеснаесте године учинило какво крив. дело, не треба утицајима једне потпуно повремене и сасвим изгубљене фамилије отргнути, међутим, с друге стране су нпр. дела горе поменуте девојчице од 5³/₄ год. старости свакојако толико тешка и опасна, да се иста и поред свега тога што је то можда последица њене неразвијености и неразумевљања, мора узети у обзир од стране државних органа, који имају да поведу рачуна о томе, како иста у будуће да се развија. У овоме последњем примеру ја мислим на један школски случај, противу кога се,

примера ради, треба применити принудно васпитање под државном контролом у сопственој фамилији, ако су само иначе домаћи одношаји потпуно уређени и ако би такво васпитање погодно било.

Из свега овога размишљања постала је општа реченица: »Да се противу детета које је пре навршетка четрнаесте године какво кривично дело учинило, може употребити државно контролно васпитање.

Државно контролно васпитање се од стране врховног поглаварства уређује и контролише:

- у сопственој фамилији,
- у каквој страниој за то погодној фамилији,
- у каквом приватном заводу за васпитање.
- у каквом државном заводу за васпитање.

Према ранијем излагању морају се овим општим наређењима додати и нека специјална, у којима мора бити позитивно опредељено, када и у којим случајевима мора да дође државно контролно васпитање. Случајеви у којима се може државно контролно васпитање применити, могу се поделити у четири групе, од којих прве три групе произлазе од начина извршења кривичних дела и броја истих, док међу тим последња група почива на својству фамилијарних одношаја једнога таквог покваренога лица.

Могло би се можда питање поставити, због чега се у овој расправи врло много спомену индивидуалне делатности судије, док међу тим, у овим трима првим групама судија мора једино објективно државном контролирано васпитање да нареди. За индивидуално делање чиновника, који државно контролно васпитање наређује, овде није никакав простор остављен па и поред тога, начин државног контролног васпитања треба индивидуално да је опредељен; ове прве три групе обухватају кривична дела према начину извршења истих и према броју њиховом а која готово у сваком случају захтевају блажију форму васпитања.

Д-р Андра Гвозд. Живновић.
(Наставиће се)

МОДЕРАН ЛОПОВ

Октав Мирбо, један од најпопуларнијих данашњих француских писаца, од кога смо једну приповетку и ми ту скоро донели, изнео је ово дана на позорницу, у особито занимљивом комаду од једнога чина, једну особу, која не оскудева ни мало оригиналношћу у наше са оригиналности сирото време.

У одељење једнога париског приватјеа упадне лопов. То до душе не би била никаква реткост. Али лопов има све одличне особине. Он је без замерке исправно обучен — фрак, лаковане ципеле, цилиндер — и повео је са собом као помагача свога лакеја. Из једне елегантне торбице вади он свој алат, сасвим укусне калаузе и длета, китњасто израђене кључеве и друга помоћна оруђа и отпочне у три сахата ноћи

свој посао, пошто је дотле провео у ма каквом клубу.

Што га при његовом занимању неочекивано узнемири газда свих тих красних и скупоцених ствари, које лакеј пакује у путничку торбу, даје му само прилике, да се са господином изговори о своме позиву. Овај забавни разговор је тако духовит, да се покрадени стиди, да елегантног лопова преда полицији, него хоће, кад је почело свитати да му још пошаље по фијакер, који ће га из туђега стана одвести кући. Али пошто овог модерног лопова очекује његов аутомобил на најближем углу, захваљује се за љубазну понуду и уверава још о своме изванредном задовољству, што му се дала прилика, да се упозна са тако љубазним домаћином.

Ова амизантна драмска шала дабоме да изгледа нешто претерана а ситуација у њој невероватна, али то је зато, што је писац оно, што је хтео да каже, мало драстичније илустровао само да би главна ствар јаче пала у очи.

Исти писац је о овој теми написао и приповетку, која се нешто мало разликује од позоришног комада, те ће, кад је већ од томе реч, најбоље бити, да пустимо доброга домаћина, да нам сам исприча тај свој занимљиви доживљај:

Једне ноћи — тако почиње приповетку — спавао сам чврсто, кад ме наједанпут пробуди неки јак шум. Било је, као да је у споредној соби оборено нешто од намештаја. Баш у тај пар изби на сахату четири, и моја мачка стаде ужасно маукати. Ја скочим из постеље, отворим брзо и без икаквих мера опрезности врата са срчаносћу, која се оснива само на топлини мојих конзервативних убеђења, и уђем у побочну собу. Вила је јасно осветљена, и, што ми је пре свега пало у очи, ту је био један врло отмено одевен господин, у фраку, који је чак имао и орден на прсима, и трпао скупоцене предмете у леу путничку торбу од жуте говеђе коже. Куфер није био мој, али су у толико више били скупоцени предмети моји, и због тога ми је све то изгледало као неприродан и неоправдан догађај (трпање мојих ствари у туђу торбу), противу којег сам имао намеру оградити се.

Ма да овога господина нисам познавао никако, имао је он једно од оних лица, која вам изгледају позната, која сте сртали на шеталишту, и у позоришту, по ноћним кафанама, једно од оних добро негованих лица без мане, која кад видите морате у себи рећи: »Овога мора бити да познајем из некога клуба.«

Било би претерано, кад бих хтео тврдити, да се нисам био ни мало зачудио, што у четири сахата зором видим код себе човека у фраку којег нисам никако био познавао. Али моје изненађење није било помућено никаквим другим осећајем страха или срџбе, као што се при таквим ноћним походима по који пут обично дешава. На против, отмен изглед и помућено расположење овога клупскога човека веома ме је пријатно изненадило, јер морам признати, да то не бејаш очекивао, него сам шта више страховао, да ћу се наћи према обичном упадачу, лопужи, и да ће за моју

одбрану бити потребно да се према њему послужим суровом силом, за шта немам ни најмање склоности и при чему је исход у сваком случају неизванестан.

Кад сам се појавио, прекиде елегантни незнавик свој посао и ослови ме са снисходљивим, подругљивим осмејком:

— Извините, поштовани господине, што сам вас овако неучтиво пробудио.... Али, верујте, није то само моја кривица.... Ваш је намештај веома осетљив, при додиру са најнежнијим гвожђем за обијање он се шумно распада....

Сад опазих, да је соба била сва испретурана. Фијоке орманске бежу отворене и испражњене, стаклена окна исечена, мали старински писаћи сто, у којем сам чувао своје вредности и породични накит, лежао је бедно оборен на ћилиму.... Једном речи, права плачка!... И док сам ја то све посматрао, рече мој нешто и сувише рани гост својим пријатно звонким гласом:

— Ах, тај модерни намештај! Какве су вам то ломљиве душице, зар не? Мени се чини, да су и оне савладане болешћу столећа и да су неврастеничке, као цео свет...

Он се засмеја тихо, скромно и љубазно, што за мене не имађаше ничег увредљивог и што ми је доказало да имам посла са човеком изврснога васпитања. С тога сам се одлучио, да будем с њиме предусретљив.

— С киме имам част говорити? рекох и моји су погледи много умиреније пратили рад и кретање мога ноћног посетиоца, док је отвореним вратима изазвала промаја лепршала моју кошуљу тамо амо.

— Воже мој, одврати савршени центлемен са љубазним нагласком, — моје би вас име можда за тренутак и сувише изненадило.... Па зар не мислите и сами, да би било боље, да вам се представим при каквој мање чудноватој прилици, што ће јачајно ускоро бити случај? Исто вам тако морам отворено признати, да данас нисам ни најмање имао намеру, да вама лично учиним своју походу.... Мени би било милије, ако се с тим слажете, да сачувам најстрожи инкогнито.

— Како желите, господине.... али како да себи објасним....

— Што сам у тако необичан час и у таквом нeredу овде присутан?

— Да, то је то... Ви би ме веома обезали....

— О, молим, прекиде ме елегантни непознати господин.

— Ваша је радозналост сасвим оправдана, и ја не помишљам на то, да јој се извучем... Али, не замерите ми!... Ако вам изгледа вредно, да самном мало проћаскате, онда би можда од вас било опрезније, да се мало утоплите... Ваше ме недовољно одело баца у бригу... Овде је хладно, и у ово ђудљиво доба године може се веома лако навући какав назеб....

— Имате право... Хоћете ли, да ме извините за тренутак...

— Молим лепо, господине, немојте се ни мало стешњавати....

Уђох у спаваћу собу, где брзо баших на себе горњу хаљину, те се опет вратим непознатога, који је за време мога крат-

ког одсуства, био покушао, да својим упадом развашарену одају опет нешто мало доведе у ред.

— О, молим, господине, не мучите се, молим вас лепо... То ће мој собар све сутра уредити.

Понудим му столицу, заузмем и сам место, и пошто запалисмо цигаре, рекох ја нагласком, што је давао смелости:

— Господине, спреман сам да чујем...

Центмен је могао сад да начини једну уметничку паузу, да би се прикупио, као што у његовом положају имају обичај да чине сви романски јунаци, пре него што стану причати историју свога живота. Али он избеже ту баналност и отпоче одмах:

— Господине, ја сам лопов... лопов по занимању или из навике... или крстимо га, ако хоћете, правим именом — обијач... То сте без сумње већ погодили?

— Свакојако!

— То чини нашем оштроумљу сваку част... Дакле, ја сам лопов. Тај сам положај у животу изабрао, пошто сам претходно утврдио, да је то у мутним и нејасним временима, у којима сада живимо, најчаснији, најискренији и најсолиднији позив. Лоповство — кажем лоповство, исто онако као што бих казао адвокатура, литература, сликарство — беше до сада извикан занат, јер су они, који су се тиме бавили, већином били сурови момци, одвратне скитнице, људи без отмености и васпитања! Ја тежим, да тој вештини створим бољи углед и да лоповство уздигнем до занимања поштовања достојног и зависти вредног. Ми нећемо да млатимо празну сламу, господине, него гледајмо на живот онако, какав он јесте. Лоповлук и крађа је у опште једино занимање људско. Ми бирамо некакав позив, ма какав он био, само зато, што нам даје могућности да крадемо, неки више, неки мање, али свуда има по штогод да се украде. Ви имате и сувише васпитан дух, та ви знате и сувише добро, шта се у ствари крије иза лажливога украса и накинђурености наших врлина и наше части, а да би било потребно, моја тврђења поткрепљивати јаким доказним примерима и читавим низом закључака.

Ове речи, које су веома ласкале мојем, у осталом основаном, уображењу у властита психолошка и друштвено-научна знања, — дадоше ми повода, да убацим једно надмоћно и одлучно »Сасвим тако!«

Тиме охрабрен, настави елегантни обијач на пријатељски и поверљив начин даље:

— Ја ћу да вам причам само оно, што се на мене односи. Бићу, у осталом, сасвим кратак. Дакле: прво сам се био дао на трговину. Али прљави послови, које сам по нужди морао вршити, нечисте ујдурме, гадна лупештва, лажне мере одбише од себе несвесну нежност моје честите природе, која носи обележје отворене срдачности и строге савесности... Напустим трговину и окренем се финансирању. Финансирање ми се згади. О Воже мој, та ја сам могао никако с тим да се помирићу, да водим послове који никако не постоје; лажне хартије, лажан новац емитовати; финансирати са лажним рудницима, земљозима, угљеним мајданима! Непрестанце стремити томе, како да учиним, те да новац

других људи тече у моје цевове; како да себе обогатим лаганим напредовањем пропадања мојих клијената а помоћу сјајних проспеката и законитости извесних духовитих комбинација, — изгледало ми је недопуштено понашање, којему се силно противио мој савесни дух, слободан сваке лажи. Онда сам помислио на новинарство... Али је један месец био довољан, да ме убеди, како новинарство не може да исхрани онога, који се не покаже способан јадног и безобзирног изнуђавања... Покушао сам и са политиком...

Овде нисам могао да се уздржим од гаснога смеха, који је могао дуго трајати.

— Сасвим тако! потврди освајачки центмен. Више се и боље о томе не може никакко рећи. Укратко, исцрпео сам све позиве, које може јаван и приватан живот да пружи младом, ревносном, интелегентном и осетљивом човеку, какав сам ја. Јасно сам видео, да је крађа и лоповство — ма под каквим се именом крило, једина намера и чисто такав циљ свега старања, али скривено, маскирано и из тога разлога много опасније! Тако сам из свега тога извео закључак: Пошто човек већ никако не може да измакне неодољивом, природном закону лоповлука, онда је најчасније извршити га просто и непосредно, а не прикривати га високопарним замотавањима, чији лажан сјај, чије звучне титуле, чији накит за улепшавање никога више не може да завара и незабашурирати своју природну жељу, да присвојимо туђа добра.

— Ја сам, дакле, крао свакога дана; ноћу сам продирао у богате куће; дизао сам унапред једном за свагда код каса других, што сам сматрао да је потребно за задовољење мојих потреба, за развитак мога спољашњег човека. То ме стаје неколико сахати сваке ноћи између једне клупске партије и разговора на игранци. Са изузетком овога кратког времена живим иначе као цео свет... Члан сам неколико клубова; имам одличне друштвене везе. Још пре кратког времена сам одликован од министра орденом. И ако ми какав добар лов пође за руком, онда сам највеликодушнији човек на земљи. Јер ја чиним само искрено оно, што сви остали људи чине на мучним странпутицама и на много бестиднији начин... Моја је савест чиста и ништа ми не пребацује, јер од свију људи које ја познајем, ја сам једини, који има храбрости, да сједини своје делање са својим намерама, и сасвим право иде путем, који му је природа одредила...

Осветљење поче бледити, дан провири кроз завесе на прозорима. Ја понудих елегантном незнанику да с њиме поделим свој доручак, али он то одби с напоменом, да је у фраку и да не жели, да ми се недопадне таквом некоректношћу.

* * *

И ова приповетка као и она драмска шала јако подсећају на ђачку крађу у Хајделбергу, а нарочито на крађу једног бечког техничара у Загребу.

Тамо је техничар Павле Јагодић одлазио у кућу и спријатељио се са породицом имућне госпође Терезе Фишер, испитивао је сасвим безопасно прилике и односе за

смешљену крађу, — што је као пријатељ у кући могао, — и предузео је посао исто тако лукаво и умешно као и све предходне спреме, које су му за тај посао биле потребне. Он је тако био вешт, да је сам био — ухапшен још пре него што је крађа била откривена...

Разуме се, кад се он спрема дуже време на тако опасну трговину, а толико мало памети има, да — пошто је већ украо из гвоздене касе 66.000 круна у хартијама од вредности и отпутовао срећно из Загреба у Беч, — он одседа 15. новембра у хотел са... *лажним брковима* (он је ово јамачно читао из романа!), да одатле, и тако позоришно маскиран, распрода своје хартије од вредности. Полиција је утврдила — и незнајући ништа о крађи — да је Јагодић »дао себи наместити« лажне бркове у једној фризерници усред вароши, нашавши самог фризерског помоћника. Томе је помоћнику објаснио, да има намеру посетити свога пријатеља и да би шале ради хтео да види, хоће ли га овај одмах гознати.

Шала му је загорчала.

Од опасних и непредвиђених обрта у преступничким плановима интелигенција је Јагодића исто тако мало заштићавала, као и Мирбовљевог лопова, који је оборилу малу штатуу и тако пробудио своју жртву.

Али јунак Мирбовљеве шале држи својој жртви духовит плодоаје за лоповски позив, који је лоповлук изабрао као свој позив, пошто је увидео, да се у свима позивима и пословима краде и милостиво се опрашта с очекивањем скорога виђења — а техничар из Загреба имаће неколико година времена да увиди, да је још увек врло ризично доћи до новца крађом, па ма она са каквом интелигенцијом била скројена. Плодоаје, који ће његов бранилац држати пред поротницима, неће бити ни тако занимљив ни тако успешан као онај код Мирбоа, а интелигенција студенцова, који своју »јавну делатност« почиње са таквим фијаском, утицаће само отежавно.

Ј. У. —

ИЗ СТРАЊОГА СВЕТА

Телесна казна. — Ко би рекао, да ће данас икоме пасти на памет, да помишља на увођење старих батина, бар за извесне преступнике, па ипак ево шта из Копенхагена јављају:

»Од стране министра правде Албертија предложено увођење телесне казне — батина — у Данској наилази на живу опозицију код социјалдемократа и радикалске левице. Законски предлог тражи ову казну само за веома сурове преступе, тешке злочине противу морала и дрске разбојнике нападаче. Са противничке стране гледа се на повраћање телесне казне у виду батина као на један корак уназад, ка правосућу старог доба, који не приличи влади са напредним идејама. Али министар правде верује, да ће и поред великог противљења опозиције, за свој предлог наћи довољну већину у парламенту.«

△

Млади убилац. — Из Петрограда јављају, да је у једној вароши витомирског округа осамнаестогодишњи подофицир Гурбаршевски, син једног потпуковника, убио своју маћеху и два своја мала полубрата. После овог страшног злочина млади се је убилац сам пријавио суду. Он је изјавио да је своју маћеху и полубраћу убио зато, што их је веома мрзео, а мрзео их је због тога, што их је његов отац сувише волео. Повод овом трогубом убиству је, дакле, било нека врста синовље љубоморе. △

Освета једне жене. — Грађица Филипани пријавила је полицији у Риму, да јој је украђен накит у вредности од 10.000 лира. Као лопова, на којега она сумња, означила је неког Николу Коночија, који је код ње био баш онога вечера, којега су јој нестале драгоцености. Грофица је у исто време до потанкости описала украдено драго камење.

Али полицијска истрага доведе најзад до чудноватих резултата. Накит и све драгоцености буду нађене у душецима грофициним, на којима је спавала. Њена тужба имала је, као што се мисли, за задатак, да се грађица Филипани осумњичењем за овако гадан преступ освети Коночију, који је био почео и сувише хладнети према њој. △

Породична драма. — У Милану се тукором догодио страхан породични призор. Жена неког чиновника Белуђија беше побегла са својим љубавником у Рим, а код куће остадоше сама два њихова сина, деветогодишњи Марије и шестогодишњи Ахило. Ахило, тумарајући по кући, извади из очевога сандука револвер и стане се играти њиме. Али револвер одједном, неочекивано, опали и погоди малога Марија посред чела тако да је одмах остао на месту мртав. Кад се отац вратио кући и нашао сина мртав, па још сазнао, да му је и жена побегла са љубавником, дохвати у очајању револвер и окреше на себе самога. Ова је афера изазвала у грађанству огромно огорчење и неверна жена и лакотислене мати, тешко да ће се сада смети вратити у Милано. △

Леп школски директор. — Као што јављају из Пилзена, тамо је пре неки дан, пред поротним судом, осуђен директор једне чешке пилзенске школе, Емануел Шторкан, због бесчашћења и завођења на неморал, на пет година тешке тамнице. Овај занимљиви претрес трајао је три дана. △

После смртне казне васкрсли осуђеници. — Из Лондона јављају 23. новембра о овом чудноватом догађају: »У Омулингу се на неочекивани начин завршило погубљење четири особе, које беху осуђене на смрт због убиства. Они су били од целата на прописан начин погубљени (вешалима или даљењем) и онда њихова тела однета у цркву, да би их оданде сродници, по обичају, однели и сахранили. Пред залазак сунца уђу неколико полицајаца у цркву, где ужаснути нађоше, да су тројица од четворице тобож погубљених осуђеника још били у животу. Један од ових је доцније

ипак подлегао накнадном утицају вешања, док су се остала двојица опоравила и била враћена својим породицама, пошто се смртна казна није могла понова вршити. △

„Вештичина“ смрт. — Из Пеште јављају: »У Абрудбани умрла је пре неколико дана нека старица, која је код празноверног румунског становништва важила као вештица. Кућни обитаваоци су мртвој жени проболи срце усијаним ражњем и потрпали јој у уста поломљене потковице и друго гвоздено комађе. Осим тога је лешина положена у сандук потрбушке с леђима на горе окренути. Полиција је тек сутрадан за то сазнала и повела строгу истрагу против луда света. △

Пожарна статистика. — У трећој четврти 1903 године (дакле за три месеца) појавило се, као што из Лавова извештавају, у Галицији 308 пожара. Сасвим је изгорело свега: 1466 кућа, 1901 економска зграда, 7 фабрика и 2 цркве. Осамнаест је особа нашло смрт у пламену. Целокупна се штета цени на 9,931.500 круна, према којој штети стоји осигурана сума од само 1,301.600 круна. Узроци овим силним пожарима су у двадесет и девет случајева хотимичне паљевине а у шест и осам неопрезност. — Лена статистика! Долазе на дан скоро четири пожара! Како ли у овом погледу код нас стоји? △

Атентат у позоришту. — Из Петрограда јављају, да је пре неки дан, за време представе у Панајевљевом Позоришту, неки напшти поморски официр опалио из револвера прво на једну даму поред себе, па онда и на себе. Полиција је имала муке, да овога лудака разоружа, пошто се очајнички бранио и тиме изазвао страшну панику у позоришту. △

Животиња у жени. — Поротни суд у Љутомерицима осудио је пре неки дан на вешала неку двадесетчетиригодишњу служавку Ану Волф, због двогубога убиства. Она је на зверски начин убила своје новорођенче, па одмах затим и своју малу ћерку од четири године, после чега је лобијену децу бацила свињама у корито. Свиње су оба леша прождерале до костију. Овај страшни злочин откривен је сасвим случајно и ово је младо страшило од жене и мајке одмах била ухапшена. Поротници су једногласно и с гнушањем огласили несрећницу за криву. △

Како се у свету суди. — У Дрезди је ових дана осуђен чиновник Франке, због проневере од само дванаест марака (15 динара), на осам месеци затвора. △

ИЗ АДМИНИСТРАТИВНЕ СЛУЖБЕ

Једна начелна одлука Пореске Управе

Чл. 126. закона о порезу

Ово дана, донела је Пореска Управа једну начелну одлуку, којом је утврдила:

да се застарелост пореза, предвиђена чланом 126 закона о непосредном порезу, прекида сваким радом власти, учињеним у цели наплате, у који рад не узима само годишњи пренос по књигама дотичног дужника из једне у другу пореску годину.

Ова одлука у основи је незаконита, и изненађује све оне, којима је закон о порезу познат.

И, како ово питање није само од интереса за пореске службенике или оне, који овима помажу у раду, него засепа у интересе најширих кругова, ми осећамо дужност, да о истој изнесемо своје мишљење...

Као и свуда, наш закон о непосредном порезу од 14. јуна 1884. године, признао је нужност и целисходност установе застарелости, па је ову предвидео својим одредбама, имено чланом 94. овим речима: »*право наплате пореза по овом закону, застарева за пет година.*«

Као што се из овог законског текста види: законодавац није одредио време, од кад застарелост почиње, нити је пак, говорио што о прекидању ове.

Овакво је стање остало и после измена законских од 22 априла 1885 и оних од 20 децембра 1889 године.

Тек измена од 30. марта 1891 године, законодавац је изменио поменути чл. 94, који је као нов чл. 122 гласио овако: »*распоредени порез и прирез застаревају за пет година. Застарелост почиње тећи од последњег дана оне године, за коју је порез разрезан. Сваки рад пореске власти за наплату пореза прекида застарелост, и она почиње понова тећи од последњег рада власти за наплату.*«

Као што се из овога законског текста види, овде су унесене две нове ствари, на име, да застарелост од пет година важи само за *распоредени* порез, а не и казнени, и да се застарелост може прекидати, што докле није било.

Ова нова одредба трајала је све до 15 јануара 1901 год. када је члан 122 замењен чл. 126, који сада гласи: »*распоредени и казнени порез и прирез застаревају за 5 година. Застарелост почиње тећи од последњег дана оне године, за коју је порез разрезан, а код казног од када је осуда постала извршном. Све остале казне новчане, које овај закон предвиђа, сматрају се као дисциплинске и застаревају у року од три месеца, од дана, кад је осуда постала извршном.*«

Овом изменом, као што се види, законодавац обухвата и казнени порез, који раније није био обухваћен, али изоставља одредбу, која је говорила о прекидању застарелости, свакако као непотребну и неоправдану, јер је она онако, како је била написана, изиграла само начело, које се признавало, јер је власт и најмањим радом, удешеним и после протеклог рока, онемогућавала и прекидала застарелост, те је, тако, само у закону стојала једна одредба, којом се грађани никад не би могли користити.

Признавати после овога прекидање застарелости, значи ни мање ни више нругати се законодавцу, који је ово намерно и свесно избацио из закона, јер је небројеним примерима утврђено, да су власти,

пропустивши да изврше наплату у своје време, на штету угледа свога поправљале то доцније извештаченим радом, само да би рекинуле застарелост и избегле одговорност.

Из ових је, дакле, узрока избачена одредба, која је говорила о прекидању застарелости, али ми налазимо, да је и без ове историје о измени овога члана, за свакога јасно, да је одлука Пореске Управе незаконита, јер се противи ономе циљу, који се хоће да постигне у опште уставном застарелости, на име да се одреде границе: докле један грађанин мора у опште бити у обвези према држави, и кад та обвеза његова и право државно престају.

А да је ове границе неопходно потребно знати, то не треба доказивати, јер је питање застарелости расправљено скоро са првом појавом законодавства, у овом случају као питање јавнога — општег интереса.

Д. С. Ђ.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар пита:

Прошле године премештен је један батаљон војске у овдашњу варош, и одмах је одржана лицитација за набавку разних животних намирница, као што су: месо, хлеб, и т. д.

У овдашњој вароши касапска аренда није издата под закуп, него општина сама врши наплату од оних, који на општинској кланици кољу стоку, а сама је продаја слободна.

Како је и лиферант војни морао клати стоку на општинској кланици, то је, наравно, општина вршила наплату аренде и од њега, и он се против тога није ништа ни бунио.

Пре неколико дана, пак, овај је лиферант поднео акт општини у коме изјављује: да он није дужан да плаћа аренду, јер вели, није касап, који су једино по уредби о касапницама и оптерећени арендом, него војни лиферант, па је тражио, да му се од сада не наплаћује аренда, а сва до сада наплаћена да му се врати.

За доказ, колико је он војсци предао меса до сада, поднео је уверење месне војне власти.

Том приликом изјавио је, да ће он од сада крчмити месо и за грађане, и на то пристаје да плаћа аренду.

Сад општина стоји пред питањем:

а, може ли се лиферант ослободити аренде на месо, које војсци лиферује и по коме закону; и,

б, ако може, одакле ће му се ова сума вратити, кад буџетом није предвиђена позиција за ово?"

На ово питање одговарамо:

Уредбом о касапницама од 8. априла 1839 године (Зборник I стр. 219) регулише се питање о аренди касапској.

По духу ове уредбе, општина има право да наплаћује аренду само од оних, који кољу стоку за потрошњу грађанства, а не и од војних лифераната, јер би онда та сума пала на терет државе, пошто би лиферанти при понуди цена, увек урачунавали и ову дажбину.

Овако је расправљено ово питање решењем господина министра војног од 7. августа 1892 год. ТБр. 4328.

Према овоме, општина мора вратити сву наплаћену аренду, а од сада је не сме наплаћивати.

Повраћај да се учини, по одлуци одборској, из касе, а на рачун прихода од аренде.

Такав ће се издатак признати и ако није нарочито предвиђен буџетом, јер ово, у осталом, и није никакав издатак, већ просто повраћај сума, погрешно унесених у касу.

* * *

Један срески званичник пита:

„У §. 35. полицијске уредбе стоји, да ће се сведоци у иступним делима заклињати по потреби.

Ту потребу, нема сумње, има да оцењује власт, која дело извиђа и пресуду доноси, јер је она у најповољнијем случају за то, по што се дело пред њом, за време истраге развија, те она има праву слику пред собом.

Овако ја мислим, међутим начелство тако не ради.

Оно скоро сваку пресуду ништи из тих узрока, што сведоци нису заклетви, те изгледа, да је заклетва сведока потребна у свима случајевима иступа.

Моли се уредништво за обавештење, да ли је овакав поступак начелства правилан."

— На ово питање ми одговарамо:

Кад се добро проучи §. 35. полицијске уредбе, онда ће се видети, да он сведоци сведока, као доказно средство, ставља на последње место.

Тако, он је у вези са §. 34. исте уредбе, за могућност осуде везао прво признање оптуженога, за тим сведоци јавних органа, и тек тада сведоци сведока.

Узимајући и сведоке као доказно средство, ова одредба законска тражи: да се они увек суче са кривцем, те да га тако убеди „о његовом недозвољеном делу“, и кад год они буду имали успеха да кривца доведу до признања, онда њихова заклетва није потребна.

Кад год, пак, тај успех не могу да постигну, они морају своје исказе да утврде клетвом.

Истина, ово доноси за многе грађане приличну незгоду, јер су иступи чести, па се неко може, и без своје воље, често јавити као сведок и заклињати, али с обзиром на наше прилике у опште, заклетва је потребна, како се не би могло догодити, да неко буде осуђен због тога, што су сведоци рђаво расположени били, а нису доведени заклетвом у положај, да кажу праву истину.

О заклињању сведока постоји и распис господина Министра унутрашњих дела, од 19. јуна 1887 год. ПБр. 5653, који такође условљава заклетву скоро за све случајеве иступа.

* * *

Један општински писар пита ово:

„Ми општински писари, врло често долазимо у положај, да преобраћамо извесне суме из старог пореског или чаршијског течаја у динарски, или из старих мера у нове.

Како о томе нема нарочитих таблица или правила, то се много пута грешно и кубури, па зато молим уредништво да изволи јавити: има

ли каквих таблица и упута о овоме, како би по потреби могли набављати?"

На ово питање одговарамо:

Кад је донешен закон о ковању новог новца дестнога система (динара), онда је регулисан и одношај између њега и новца старог течаја, и у колико се сећамо, било је ваздан таблица и књижица, које су давале упута за претварање.

Исто тако, кад је уведен закон о новим мерама, издато је безброј таблица, које одређују одношај између старих и нових мера.

За те таблице треба се обратити књижарима, и они ће то набавити.

Међутим, кад је ово питање већ истакнуто, уредништво ће, и ако ово строго узев, не треба да уђе у рубрику за поуке и обавештења, јер знање о овоме треба да се изнесе из школе, ипак изнети одношај између старог и новог течаја новца, и између старих и нових мера, бар у неколико.

Тако:

1. пара пореска има 1.0525 пара динарских, и кад год се хоће да нађе колико у извесној суми пореских пара има динарских пара, множиће се међусобно број пореских пара са 1.0525. Н. пр. 11 пара пореских, множених са бр. 10525, дају 11.5775 односно 11 пара динарских и 5575 делова паре, и т. д.;

1 грош порески има 42.1 паре динарске. Према томе, овај је број претварач између старих пореских грошева и динара. Тако 15 пореских гроша, множених са 42.1 дају резултат 6315, односно 6 динара, 31 пару и 5 стотих делова паре, и т. д.;

1. пара старог чаршијског течаја има 0.495 делова динарске паре, и она је претварач између пара старог чаршијског течаја и новог за паре;

1. стари чаршијски грош има 19.8 пара дин. и то је претварач између старих чаршијских грошева и динара;

1. хват има 189.6 м.м.

1. стона 316 м.м.

1. палац 2.634

1. линија 2.195

1. хват. 3.60 м.

1. ока има 1 кгр. и 280 грама.

1. товар има 128 кгр.

Овим, дакле, претварачима, може се изнаћи одношај између старог и новог течаја и старих и нових мера.

Г. Драг. Ђ. Јовановић, писар среза мачванског, писмом од 14. ов. м-ца, управљеним на уредништво пита:

„У броју 33. „Полицијског Гласника“ од 23. августа тек. год. г. Свет. Јањић, тада Касациони Судија изнео је своје мишљење: „како треба да је потврђење полицијских власти на сведоцима о имовном стању и занимању, па да одговара правилима Г. Министра Правде код 4. тачке §. 471. грађанског поступка,“ — на измјену осталог навео је: „дотични чиновник, нека бира начин, на који ће се извести о истинитости датог сведочанства.“

Како су сада у опште сви првостепени судови узели ту практику, да сведочанства о занимању и остатку земље оверавају полицијски чиновници по „личном сазнању,“ — дошао је у питање и сам опстанак полицијских чинов-

ника у државној служби, јер који је тај чиновник, који познаје скроз материјално стање и занимање појединих грађана у дотичном срезу или округу у коме служи, да би могао по личном сазнању тврдити таква сведочанства?

Представимо овај случај: Јагодински првостепени суд наређује начелнику среза левачког, да прибави уверење о томе: „да ли је Живојин Моравкић из Белушића у 1874. години био трговац и механџија или земљоделац.“ — Наравно, средски начелник није хтео да загризе „киселу јабуку“, већ наређује писару г. Н. Н. у брзи рад. Г. Н. Н. писар, није знао шта ће да ради и тако је то остало до његова премештаја. Дошао сам ја за писара у Левчу и наиђем на овај предмет. Вајкао сам се шта ћу да радим, јер 1874. године нисам био ни рођен, и онда, откуд могу знати, шта је Моравкић био у 1874. год., па у томе затече ме премештај и тај предмет остаде да га мој који други колега изврши.

Дођох у Мачву и у затекох десетак таквих предмета. Питам се шта ћу да радим? Ко ме год се обратим, сваки слеже раменима и каже не знам. — Апсолутно је немогуће овако радити. Од куда ћу ја знати, шта је Н. Н. у Мачви био не пре 20 година, ну пре месец дана, када сам ја дошао 10. т. м.? Кога могу да питам, кад судови не верују општинским властима и одборима? Зашто су вам општинске власти и одбори, кад државне власти не поклањају никакве вере њиховим изјавама? Мени се чини да су касациони дубоко забрадили. Шта ћемо ми грешни полицијски чиновници да радимо?

Да не дуљим више, — молим уредништво да изволи преко свога листа изнети ово питање и тражити мишљење свију наших правника и у судској и у полицијској и адвокатској струци, као и мишљење професора грађ. пост. на Великој Школи, — како би се полицијски чиновници могли помоћи у оваквим случајевима а да се не огреше о своју дужност и да не нагну у грешку.

Молио бих и поштованог г. Јањића, да и он као бив. полиц. чиновник да објашњење: како је он у даним случајевима у своје време као полицијски чиновник расправљао овакве предмете, јер сам ја и „бироа“ и тражио и пута и „начина“ да се помогнем на их не нађох, јер се не поклања вера општинским властима и одборима који могу и морају знати: шта и који грађанин њихове општине има и шта је у времену отуђења земље био.

Опет велим: коме ћу се обратити, да се о истинитости лично уверим, кад ме у томе ни општински суд ни одбор не могу помоћи, јер њиховим изјавама судови не верују?”

Доносећи ово писмо г. Јовановића у целисти, ми ћемо у идучем броју дати обавештења, г. Јањић ако случајно би хтео сам да по овоме одговори.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

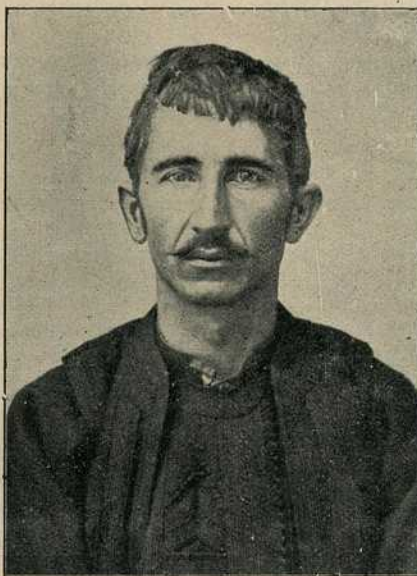
Михаило Остојић, шегрт код Добросави Митровића, абације из Ваљева, побегао је од свога газде 1. новембра ов. год., и до данас није се могао пронаћи. Он има 15 год., црномањаст је, образа округлих, стаса средњег, у оделу је сукненом; на глави има шајкачу, а на

погама нове плитке пипеле и чарапе вулене. Позивају се све полицијске власти, да Михаила живо потраже и упуте начелству округа ваљевског, с позивом на Бр. 11.877. УБр. 35.006.

ПОТЕРЕ

Јовану Јанковићу, из Г. Трешње, непознати крадљивци украли су једну кобилу матору 6 год., на челу мало цветасту, с подсеченим репом и жигом за резервну коњицу, у вредности 200 динара. Скреће се пажња свима полицијским властима на ову покрају. У случају проналаска крадљивца треба спровести начелнику среском у Аранђеловцу, с позивом на Бр. 20343. УБр. 34997.

Љубомир Ускоковић, познати коцкар, родом из Ужица, стар око 26 год., решењем начелника среза параћинског, од 28. тек. м-ца Бр. 18697, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због разбојништва које је на дан 8. октобра тек. год. извршио над Петронијем Јовановићем, земљоделцем из Сикирице. Поре

овога, Љубомир је још под истрагом код начелства окр. моравског због крађе и убиства. Позивају се све полицијске власти да овог убицу, разбојника и крадљивца најживље потраже и у случају проналаска под јаком стражом спроведу среском начелнику у Параћин с позивом на Бр. 18.697.

ФАЛСИФИКАТОРИ ЛАЖНОГ НОВЦА

У реду оних казнимих дела, која се у последње време све више и више развијају долазе, може се рећи на првоме месту преваре и фалсификати, а међу овим последњим нарочито су учестали фалсификати лажног, како папирног тако и металног новца. Човек чисто не може да верује, па ипак је истина, да у појединим крајевима постоје читаве дружине за израђивање лажног новца. Израђени фалсификати продају се, као и свака друга роба, муштеријама који долазе из најудаљенијих крајева, па чак и из страних држава.

Захваљујући сталности свога одличног криминалног особља, београдска полиција са једин-

ственим успехом, већ од неколико година, улази у траг овим дружинама и на тај начин доприноси неоцење користи и држави и друштву. Довољно је само нагласити ону дружину за фалсификовање српских новчаница од по 10 динара Јованом Новаком на челу, коју су прошле године органи ухватили у Тополи, и чији су фалсификати, по стручној оцени меродавних фактора од свију досадашњих фалсификата наших новчаница били најсавршенији, па тек онда разумети вредност добре полиције и појмити корисност њеног рада.

Не мањи успех постигла је управа града Београда 1—1½ месеца када је сазнала и начелству округа смедеревског јавила за извесне личности, које се баве протурањем аустријских петокрунаша, помоћу којих је начелство доцније похватало читаву једну организовану дружину, али је све ово надмашио садањи рад управин, помоћу кога је открила једну нову дружину за фалсификовање и растурање лажних петокрунаша са седиштем чак у Неготину, чији су агенти већ од дужег времена сербез крстарили од Барање до Неготина. Један од тих

агената била је **Даница Бабић**, чију слику износимо у данашњем броју, коју је, пре 10 дана, као врло сумњиву ухватио и управу гр. Београда спровео г. д-р **Бошко Љубишић**, комесар савског одеља. Вештом истрагом, коју су над Даницом водили наши познати и одлични полицијци: г.г. Душан Ђ. Алимпић, члан и Воја Милошевић, писар крив. одељења управиног, утврдило се: да је главни агенат за растурање лажних петокрунаша по Србији био **Ђорђе Десанчић**, родом из села Беремнда у округу барањском, који од пре 3 месеца држи кафану код „Последњег гроша“ у Неготину. Када је начелство окр. крајинског, по захтеву београдских истражних, извршило претрес Десанчићевог стана и радње, нашло је том приликом 79 комада лажних аустријских петокрунаша, чија лажна израда иде до савршенства. У жељи да не осујетимо даљу правилну истрагу по овој ствари, уздржавамо се за сада од изношења врло интересантних појединости, које су је до сада пратиле, али ћемо се на њих нарочито вратити чим истрага буде довршена. Ако би ко ма што знао о Даници, чију слику износимо, моли се да о томе одмах извести кривично одељење управе града Београда.